

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ТА ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ

У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ТА ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

ІНТЕГРАЦІЯ

КОМПЕТЕНТНІСТЬ

РОЗВИТОК

*III Міжнародна
науково-практична конференція
29 квітня 2026 року, Чернігів – 2026*

**ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
(КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ)
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ДУНАЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»
MILITARY CENTER OF SPORT TRAINING
RTU LIERAJA ACADEMY, LATVIA
UNIwersytet Pomorski w Słupsku, SŁUPSK, POLSKA
WROCLAWSKI UNIwersytet, WROCLAW, POLSKA
OSTFALIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, WOLFSBURG, GERMANY**

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ТА ПЕДАГОГІЧНА
МАЙСТЕРНІСТЬ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПЕРСОНАЛУ**

**INTERDISCIPLINARY APPROACHES AND PEDAGOGICAL
SKILLS IN THE TRAINING OF HIGHER EDUCATION
STUDENTS AND STAFF DEVELOPMENT**

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції

29 квітня 2026 року

Чернігів

УДК 005.591.11:005.336.5:37.091.12-057(082)

М 58

*Рекомендовано до друку вченою радою Пенітенціарної академії України
(протокол № 8 від 25 травня 2026 р.).*

Головний редактор:

Аніщенко В. О. – доктор педагогічних наук, професор.

Редакційна колегія:

Шаранова Ю. В. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Олефір Л. І. – кандидат юридичних наук, доцент.

Міждисциплінарні підходи та педагогічна майстерність у підготовці здобувачів вищої освіти та підвищенні кваліфікації персоналу: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 29 квітн. 2026 р.) / голов. ред. В. О. Аніщенко; Пенітенціарна академія України. Чернігів : ПАУ, 2026. 745 с.

До збірника матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції увійшли публікації закордонних і вітчизняних учених і практиків, здобувачів вищої освіти. Наукові доробки присвячені актуальним питанням професійно-педагогічної діяльності викладачів закладів вищої освіти, формуванню та розвитку педагогічного іміджу та майстерності. Велика низка публікацій висвітлює інноваційні підходи та етико-психологічні аспекти професійно-педагогічної діяльності в сучасних умовах.

Видання буде корисним для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти різних рівнів вищої освіти.

УДК 005.59.11:005.336.5:37.091.12-057(082)

Interdisciplinary approaches and pedagogical skills in the training of higher education students and staff development: materials of the International scientific and practical conference (Chernihiv, 28 April 2026) / edited by V. Anishchenko; Penitentiary Academy of Ukraine. Chernihiv: PAU, 2026. p.

The collection of materials of the International Scientific and Practical Conference includes publications of foreign and domestic scientists and practitioners, higher education students. The scientific papers are devoted to topical issues of professional and pedagogical activities of teachers of higher education institutions, the formation and development of pedagogical image and skills. A large number of publications cover innovative approaches and ethical and psychological aspects of professional and pedagogical activity in modern conditions.

The publication will be useful for researchers, teachers, postgraduate students, and students of different levels of higher education.

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

Електронна копія збірника безплатно розміщується у відкритому доступі на офіційному сайті Пенітенціарної академії України (<https://pau.edu.ua/materials-of-scientific-conferences/>) у розділі «Видання. Матеріали наукових конференцій»)

© Пенітенціарна академія України

Нохріна І. С.,

*викладачка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи,
факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Забезпечення гендерної рівності у закладі вищої освіти є одним із ключових завдань сучасної вищої освіти, що визначається як міжнародними зобов'язаннями держав у сфері прав людини, так і внутрішньою потребою закладів вищої освіти у формуванні справедливого та інклюзивного освітнього простору. Науково-педагогічні працівники й працівниці відіграють у цьому процесі вирішальну роль: саме вони є провідниками цінностей рівності у взаємодії зі здобувачами та здобувачками освіти, формують навчальне середовище, обирають методи та зміст викладання. Утім, ефективна реалізація гендерночутливого підходу в освітній діяльності неможлива без належного рівня гендерної компетентності самих викладачів і викладачок.

Гендерна компетентність науково-педагогічних працівників і працівниць є інтегральною характеристикою їхньої професійної підготовленості, що охоплює три взаємопов'язані компоненти. Д. Тюріна визначає їх як: змістовний (знаннєвий) – розуміння сутності та значущості гендерного балансу для суспільного розвитку; ціннісний – усвідомлення важливості рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, подолання гендерної дискримінації та деструктивних стереотипів; процесний – практичні навички й уміння розв'язання гендерних проблем у професійному середовищі [1, с. 154].

Відсутність належного рівня гендерної компетентності серед педагогічних і науково-педагогічних працівників і працівниць є однією з основних перешкод на шляху до гендерної рівності в освіті. Дослідниці та дослідники фіксують, що

навіть ті викладачі й викладачки, які декларують підтримку принципів рівності, нерідко мають обмежену обізнаність щодо структурних і культурних бар'єрів, з якими стикаються жінки та дівчата в освітньому процесі. Особливо виразно це проявляється у STEM-дисциплінах, де гендерна упередженість часто залишається прихованою за уявленнями про «нейтральність» науки [4, с. 80].

Міжнародний дослідницький досвід свідчить про значну варіативність у підходах до інтеграції гендерної проблематики в освітній процес залежно від країни. Порівняльний аналіз практик впровадження гендерного підходу у навчанні в університетах різних держав дозволяє виявити як спільні тенденції, так і суттєві відмінності в рівні інституційної підтримки, методологічного забезпечення та результативності відповідних ініціатив.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз впровадження гендерного підходу у вищій освіті різних країн

Країна	Нормативна база	Підготовка викладачів і викладачок	Рівень інтеграції у навчальні програми	Характерні виклики
Іспанія	GEPs (план гендерної рівності) у ЗВО, обов'язкові плани гендерної рівності	Гендерна підготовка у педагогічній освіті, але не систематична	Середній: декларативне включення без глибокої педагогіки	Брак знань базових конструктив гендерного мейнстримінгу
Польща	Участь у проектах ЄС (Erasmus+)	Варіативна – залежно від університету	Низький: STEM-освіта сприймається як «нейтральна»	Поляризація поглядів, відсутність єдиного розуміння гендеру у STEM
Румунія	Проекти ЄС, без окремого законодавства	Слабка: стереотипи відтворюються в педагогічній практиці	Низький: жінки суттєво недопредставлені у STEM	Укорінені стереотипи, відсутність жіночих рольових моделей

III Міжнародна науково-практична конференція «Міждисциплінарні підходи та педагогічна майстерність у підготовці здобувачів вищої освіти та підвищенні кваліфікації персоналу», Пенітенціарна академія України, 29 квітня 2026 року

Німеччина	Гендерне законодавство, університетські стратегії рівності	Помірна: гендерна тематика включена у підвищення кваліфікації	Середній: увага до гендерного розриву, але не уніфікована	Відсутність жіночих рольових моделей у STEM
Португалія	Національна стратегія з 2024 р., ЄС програми	Зростаюча: нові програми з 2025 р.	Середній: увага до участі жінок у STEM	Потреба у комплексних підходах від ранньої освіти до ЗВО
Іспанія (UPC)	GEPs університету, обов'язкові тренінги	Систематична: структуровані онлайн-програми для викладачів і викладачок	Високий: перетворення навчальних планів через GEPs [3]	Потреба в індивідуалізованій підтримці й постійному супроводі
Україна	Законодавство про рівні права, гендерні стратегії окремих ЗВО	Фрагментарна: ініціативи залежать від закладу	Низький – середній: відсутність системного підходу	Гендерна сегрегація за галузями, горизонтальна та вертикальна

Складено авторкою за: [1; 3; 4].

Наведені дані засвідчують, що країни з найвищим рівнем гендерної інтеграції в освіту характеризуються насамперед системністю підготовки науково-педагогічних працівників і працівниць, а не лише наявністю відповідного законодавства. Іспанський досвід – зокрема досвід Університету Барселони (UPC) – демонструє, що ефективна трансформація навчальних програм досягається завдяки добре структурованим онлайн-програмам підвищення кваліфікації з гендерної проблематики в межах планів гендерної рівності (GEPs), персоналізованій підтримці викладачів і викладачок та заохоченню до критичного осмислення власної педагогічної практики [3].

Для українського академічного контексту особливої актуальності набуває питання цифрового забезпечення гендерно-чутливого навчального середовища. О. Кравчина наголошує, що в умовах цифровізації освіти зростає необхідність підвищення професійної компетентності педагогів і педагогинь у використанні

цифрових технологій для подолання гендерних стереотипів і створення інклюзивного освітнього середовища [2, с. 3]. Цифрове середовище при цьому розглядається не лише як технологічний інструмент, а й як простір для формування гендерно-чутливих практик взаємодії зі здобувачами та здобувачками освіти.

Разом з тим дослідження гендерного виміру STEM-освіти у п'яти європейських країнах – Польщі, Німеччині, Румунії, Туреччині та Португалії – виявило суперечливу картину: більшість педагогів і педагогинь визнають існування гендерного дисбалансу у STEM-галузях, однак їхні інтерпретації проблеми та пропонувані рішення суттєво різняться. Частина дослідників і дослідниць применшує значущість проблеми, тоді як інші вказують на її системний характер. Результати засвідчують відсутність уніфікованого розуміння гендерної проблематики в освіті та нагальну потребу у фаховому розвитку, спрямованому на оволодіння гендерночутливими педагогічними стратегіями [4, с. 82–84]. В Україні проблема розвитку гендерної компетентності науково-педагогічних працівників і працівниць набуває додаткової гостроти з огляду на наявну гендерну сегрегацію у вищій освіті. Дослідниця Д. Тюріна фіксує прояви як горизонтальної (за галузями знань), так і вертикальної (за рівнями посад і кар'єрного зростання) гендерної сегрегації у вітчизняних закладах вищої освіти, що потребує системної відповіді на рівні освітньої та кадрової політики університетів [1, с. 155–156]. Розвиток гендерної компетентності науково-педагогічних працівників і працівниць має здійснюватися через системний комплекс аналітичних, програмно-планових, організаційно-управлінських, науково-методичних і виховних заходів, ключовою умовою ефективності яких є неперервність, а не фрагментарність [1, с. 157]. Отже, гендерночутлива педагогіка є результатом цілеспрямованої фахової підготовки, а не стихійного процесу. Заклади вищої освіти, що прагнуть до рівності та інклюзивності, мають забезпечити науково-педагогічним

працівникам і працівницям системну інституційну підтримку й умови для сталої інтеграції гендерного підходу в освітню практику.

Список використаних джерел

1. Тюріна Д. Гендерна компетентність як фактор інтеграції гендерного підходу у вищій освіті // *Наук. вісн. Вінницької акад. безперервної освіти. Серія: Екологія. Публічне управління та адміністрування*. 2024. № 2. С. 149–158. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2024-2.19>
2. Кравчина О. Є. Цифрове середовище для формування гендерночутливого підходу в учителів // *Інформаційний бюлетень № 3, 2025 / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України*. Київ, 2025. С. 1–7. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746032/>
3. Mas de les Valls E., Peña M., Lusa Garcia A., Baltà-Salvador R. From Plans to Practice: Transformative Gender-in-Teaching Training Programs Through GEPs in Higher Education // *Social Inclusion*. 2025. Vol. 13. Art. 9969. DOI: <https://doi.org/10.17645/si.9969>
4. Mazur R., Walaszczyk L., Apostolatu R.-C., Beutner M. Is STEM Education Gender Neutral? An Analysis of Teachers' Perceptions of Gender Differences in Five Countries // *Journal of Education Culture and Society*. 2025. Vol. 16, iss. 2. P. 73–86. URL: <https://jecs.pl/index.php/jecs/article/view/1844>.

Семелюк К. О.,

*курсант 1 курсу навчально-наукового інституту цивільного захисту,
Національний університет цивільного захисту України,
м. Черкаси, Україна*

Науковий керівник – Подлесна В. І.,

*викладач кафедри мовної підготовки навчально-наукового
інституту цивільного захисту,
Національний університет цивільного захисту України,
м. Черкаси, Україна*

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗВО ДСНС ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ

Професійна діяльність викладача закладу вищої освіти характеризується високим рівнем відповідальності, складністю та багатогранністю, що зумовлює необхідність сформованої системи професійних компетентностей.

У сучасних умовах розвитку освітнього простору, зумовлених викликами національній безпеці та інтеграцією України до європейських стандартів

Наукове видання

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ТА ПЕДАГОГІЧНА
МАЙСТЕРНІСТЬ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПЕРСОНАЛУ**

**Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Чернігів, 29 квітня 2026 року)**

Відповідальні за випуск	Аніщенко В. О.
Редактори літературні	Аніщенко В. О. Шарапова Ю. В.
Комп'ютерна верстка і макетування	Аніщенко В. О.

За достовірність інформації у тезах доповідей
відповідальність несуть автори публікацій

Підписано до друку 25.05.2026 р. Формат 60×90/8.
Друк різнографія. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 93,12.
Тираж 100 пр. Зам. № 136/25.

Редакційно-видавничий відділ Пенітенціарної академії України
14000, м. Чернігів, вул. Гонча, 34.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 8016 від 23.11.2023 р.